

**EŞİT TEMSİL İÇİN:
KADIN SİYASET PROGRAMI**

2011

**EŞİT TEMSİL İÇİN:
KADIN SİYASET PROGRAMI
2011**

Kadın Adayları Destekleme ve Eğitme Derneği - KA.DER

Adres: İrfan BaŐtuđ Sok. Yuva 3 Apt.

8/10 Esentepe-İstanbul

Tel: 0212 273 25 35

Faks: 0212 273 25 36

E-mail: kader@ka-der.org.tr

Web: www.ka-der.org.tr

Baskı: Estet Ajans Matbaa Hizmetleri

Merkezefendi Mah. FazılpaŐa Cad. 4. Zer San. Sit. 16 / 26

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 565 17 74 E-mail: info@estetmatbaa.com

Bu kitapçık KA.DER'in yürütmüş olduğu "EŞit Temsil İçin Demokrasi" projesi kapsamında SIDA (Swedish International Development Cooperation Agency) desteğiyle hazırlanmıŐtır.

EŞİT TEMSİL İÇİN: KADIN SİYASET PROGRAMI

İçindekiler:

Giriş	2
1- Devlet Politikaları ve Kurumsal Yapıda Değişiklikler	6
2- Seçim ve Atamayla Belirlenen Karar Organlarında EŞit Temsil ve Katılım	7
3- Eğitim ve Öğretimde Fırsat EŞitliği	10
4- Kadın İstihdamı, Çalışma Yaşamında Fırsat EŞitliği ve Kadın Yoksulluğu İle Mücadele	15
5- Sağlık Hizmetlerinden Yararlanmadaki Mağduriyet ve Önlemleri	19
6- Kadına Yönelik Yaygın Şiddetin Önlenmesi	23
EK 1 - Anayasa Kadın Platformu'nun Talepleri	28
EK 2 - Anayasa Kadın Platformu Üyesi Kurumlar Listesi	30
EK 3 - Haklı Kadın Platformu Üyeleri Listesi	34

GİRİŞ

Türkiye’de kadınlara karşı her alanda yaygın ve derin bir ayrımcılık uygulanıyor. Kadınlar toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle güçsüzleştiriliyor; fırsatlardan ve kaynaklardan eşit bir biçimde yararlanamıyor. UNDP’nin 2010 İnsani Kalkınma Raporu’ndaki, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi’ni (TCEE) de içeren İnsani Gelişme Endeksi’ne (İGE) göre Türkiye 169 ülke arasında 83. sırada yer alıyor.

Üreme sağlığı, güçlendirme ve ekonomik faaliyet alanlarında kadının dezavantajlarının yansıtıldığı Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi’nde (TCEE) Türkiye 138 ülke arasında 77. sırada, Ermenistan ve Gürcistan gibi ülkelerin altındaki sıralarda bulunuyor. Türkiye’de 2007 genel seçiminde parlamentoda kadınlar sandalyelerin sadece % 9’unu alırken, Eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya’da bu oran % 31.7 oldu. Bu tür rakamlar Türkiye’de devletin sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda cinsiyet eşitliğini sağlayacak güçlendirici önlemlerin alınması amacıyla destekleyici eylemlerde bulunması gerektiğini gösteriyor.

Türkiye’de yetişkin kadınların sadece % 27’si ikinci öğretim veya yüksek öğretim mezunu iken bu oran erkeklerde % 47’ye kadar çıkabiliyor. Verilere göre her 100 bin canlı doğumun 44’ünde kadınlar hamilelikle ilgili sebeplerden hayatlarını kaybediyor. Her 1000 yaşayan doğumun 39’unu ise adölesan (10-19 yaş) dönemdeki kadınlar gerçekleştiriyor. İş piyasasına katılım konusunda da kadın ve erkek arasında ciddi farklar var. Türkiye’de kadınların iş gücü piyasasına katılımı % 25 iken bu oran erkekler için % 75 dolaylarında seyrediyor. Türkiye’nin “İGE komşusu” Azerbaycan bu endekste 62. sırada yer alıyor.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sadece kadınları ilgilendiren bir sorun değil. Kadınların tam ve eşit yurttaşlar olarak görülmemesi toplumsal hayatın tümünü etkilediği gibi demokrasinin gelişmesini de engelliyor. Bu yüzden ülkenin demokratikleşmesi ve insani kalkınmanın başarılması, sosyal adaletin gelişmesi, bireylerin özgürleşmesi ve sağlıklı bir toplum-birey ilişkisinin kurulması, toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmadan mümkün olamıyor. Dünya deneyimi bize bunu gösteriyor.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son vermek Türkiye'nin imzaladığı "Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin (CEDAW), başka birçok uluslararası anlaşmanın ve adaylık sürecinde olduğumuz Avrupa Birliği Eşitlik Müktesebatı'nın gereği ve Anayasa'nın 10. maddesinin devlete verdiği bir görevdir.

12 Haziran 2011'de yapılacak genel seçimlerin önemli bir özelliği de, bu seçim sonucunda oluşacak Meclisin, yeni bir Anayasa yapacak olmasıdır. KA.DER'in 2007 yılında kurulmasına öncülük ettiği ve halen sekreteryasını sürdürdüğü Anayasa Kadın Platformu çalışmalarını sürdürmektedir. Anayasa Kadın Platformu'nun 2007'de hazırladığı ve 2011'de güncellediği mutabakat belgesini ve Anayasa Kadın Platformu bileşenlerinin listesini bu programın ekinde bulabilirsiniz.

KA.DER olarak bugüne dek her alanda kadın-erkek eşitliğini savunduk. Eşitliği gerçekleştirmek için, kadına yönelik özel önlem ve politikaların önemine değindik. Kadın Siyaset Programı'nda da bu taleplerimizi ifade ettik. Eşitlik kavramıyla özel önlem politikalarının nasıl bir araya geldiğini açıklamak için aşağıda Dr. Selma Acuner'in konuya ilişkin bir yazısına yer veriyoruz.

"'Fırsat eşitliği', 'olumlu eylem / olumlu ayrımcılık / fırsat önceliği' gibi politika önerileri soyut eşitlik anlayışını aşma ve ayrımcılığa uğramış toplumsal gruplara kamusal anlamda fırsat sağlama ve destek verme amacıyla ortaya çıkmıştır.

Genel olarak, yasalar önünde eşitliğin, sonuçta herkes için eşitliği sağlayacağı düşünülür. Aslında durum hiç de öyle değildir.

Anne Philips'in(1) de belirttiği gibi genel bir eşitlikçiliğin, cinsiyet eşitlikçiliğine tercüme edilmesinin bir garantisi yoktur. Kapitalizmde eşitlik 'yasa önünde eşitlik' anlamına gelmiş ve dayandığı sınıflı toplumun temel eşitsizliklerini dikkate almadığı için bireyleri genelleştirmiştir.

Dolayısıyla, bireyleri soyut bir kategori olarak ele alarak, sadece bireysel farklılıkları veya farklı yetenek ve ihtiyaçları göz ardı etmekle kalmayıp

aynı şekilde toplumsal ve ekonomik durumlarındaki mutlak farklılıkları da dikkate almamıştır.

Durum böyle olunca mevcut eşitsizlikler yok sayılarak eşit fırsatlar veya toplumsal sonuçlarda eşitlikten söz etmek retorik bir çerçevenin dışına çıkamamaktadır.

Diğer bir deyişle ayrımcılığın toplumsal bağlamda 'sistemik bir süreç' olduğunu görmezden gelen çözümler eşitlik sağlamak yerine 'eşitsizliği' pekiştirici olur ve böyle bir anlayışta eşitlik ilkesi yalnızca soyut bireyler için soyut bir ölçü birimi olarak sınırlı bir geçerlilik sergiler.

İşte bu ayrımcılığa dayalı temel, ve 'haklar dengesizliği', kadınlara eşit muamele, fırsat önceliği / olumlu ayrımcılık, destek politikalar oluşturmanın zeminini meşrulaştırmaktadır denilebilir.

Çünkü, kadınların karşı karşıya bulunduğu eşitsizlik, veya statü olarak ikincilleştirilmişlik, tarihi kökenleri uzun bir geçmişe dayanan, sistemik, kurumsallaşmış, hatta kemikleşmiş bir örüntüyü sergilemektedir.

Fırsat önceliği politikalarının kendi başına etkin bir çözüm olduğu söylenememekle birlikte, kadınlara yönelik yeni politikalar oluşturulma sürecini görece olarak hızlandırdığı söylenebilir.

Yine bu çerçevede 80'li yılların sonunda ortaya çıkmaya başlayan "Toplumsal Cinsiyet ve Kalkınma Yaklaşımı" ile "Kadın-Erkek Eşitliğini Ana Politikalara Yerleştirme stratejisi" de hükümetlerce başvurulabilecek diğer açılımları oluşturmaktadır.

Bu yapıyı değiştirebilmek için eşitlik kavramını her türlü politika ve programa yerleştirmenin yanı sıra, kadınlara yönelik özel ve destekleyici politikaların uygulanmasına ihtiyaç vardır.”

(1) Anne Philips, Demokrasinin Cinsiyeti, çeviren. Alev Türker (İstanbul:Yaylacık Matbaacılık Ltd., 1995), s. 115.

Şimdiki durumda Türkiye’de birçok alanda eşitlik yoktur. Yasa önünde eşitlik olduğu durumlarda bile, fırsat eşitsizliği, gelenekler ve kültürel yargılar gibi nedenlerle eşitlik geçersizleşmekte, engellenmektedir. Bu durum, ancak kadınlar lehine özel destek önlemleriyle değiştirilebilir. Eşitlikçi yasalar ve kadınlar lehine özel destek önlemleri ancak, bunları duyuracak, uygulayacak ve uygulamayı denetleyecek kurumsal ve mali altyapı mekanizmaları olursa yaşama geçirilebilir. Eşitlik için, tüm bu yasal, idari, kurumsal ve mali düzenlemeleri ve uygulamaları içeren bir ulusal eylem programı gereklidir.

KA.DER’in girişimiyle hazırlanan bu program, temsilde eşitliği ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son vermeyi hedeflemektedir. KA.DER tarafından taslakları hazırlanan program, kadın örgütleri ve Haklı Kadın Platformu’nun görüş ve önerileri ile son haline getirilmiştir. Böylece Kadın Siyaset Programı’nın, kadın örgütlerinin taleplerini yansıtması sağlanmıştır.

Çalışmaya katkı veren herkese teşekkür ederiz.

Bu programla partilere sesleniyoruz: Kadınlara karşı ayrımcılığa karşıysanız, tavrınızı bu programı benimseyip uygulayarak gösterin!

Kadın adaylara hatırlatıyoruz: Kadın hareketi olarak, kadınların TBMM’de etkili temsili için mücadele ettik, edeceğiz. Seçilmenizi istiyor ve önemsiyoruz. Unutmayın ki alacağınız oyların içinde bizim de emeğimiz var. Ve oylarınızın yarısını kadınlardan alacaksınız.

Sizden beklentimiz, seçildiğiniz takdirde TBMM’de tüm kadınlar için bu programı uygulamak üzere çalışmanızdır. Zorluklarda yanınızdayız. Eleştiri ve önerilerimiz, kadınların eşit ve özgür yurttaşlar olabilmeleri ve demokratik bir toplumun kurulabilmesi içindir. Dayanışma ve iş birliği bizi ileriye götürebilecek en önemli araçlarımızdır.

I. DEVLET POLİTİKALARI VE KURUMSAL YAPIDA DEĞİŞİKLİKLER

Amaç: Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı devlet politikaları ve bunları yaşama geçirecek kurumsal yapıların oluşturulması.

- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek amacıyla zaman hedefli ve sorumlu kurumları belirten 5 yıllık bir “Türkiye Kadın Politikaları Eylem Programı” hazırlanmalıdır. Bu eylem programı TBMM’de onaylanmalı ve uygulama sonuçları TBMM tarafından her yıl denetlenerek kamuoyuna duyurulmalıdır.

- Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı devlet politikalarına temel oluşturacak ve devamlılık sağlayacak bir “Eşitlik Çerçeve Yasası” çıkarılmalıdır. Bu yasayı denetlemek için Kadın-Erkek Eşitliği Kamu Denetleyicisi (Ombud) ihdas edilmelidir.

- Bakanlıklarda, devlet kurumlarında, kamu kuruluşlarında ve yerel yönetimlerde Eylem Programı’nın uygulanmasını kolaylaştırmak ve denetlemek üzere ağırlıklı olarak STK temsilcilerinden oluşacak bağımsız bir “Toplumsal Cinsiyet Eşitlik Kurulu” oluşturulmalıdır.

- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), devletin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını hazırlamak; devletin yasama, yürütme ve yargı kurumlarını bu doğrultuda harekete geçirmek; bakanlıklar ve kamu kurumlarındaki merkezi ve yerel uygulamaları koordine etmek ve izlemekle görevli etkili ve yetkili bir mekanizma olarak düzenlenmelidir. Bu mekanizma, kadın STK’ları ve ilgili meslek örgütleriyle sürekli ve düzenli iş birliği içinde çalışmalıdır. Ayrıca KSGM, merkezde ve yerel düzeyde yukarıdaki görev tanımına uygun olarak yeniden örgütlenmeli, gerekli kadro ve kaynaklar sağlanmalıdır.

- Toplumsal cinsiyete duyarlı istatistik toplama yöntemleri ve net, güncel ve uluslararası normlara uygun toplumsal cinsiyet göstergeleri geliştirilmelidir. Bu amaçla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) içinde ayrı bir birim oluşturulmalıdır. Bu istatistik ve göstergeler, kapsamlı veri

tabanları oluşturmakta kullanılmalıdır. TÜİK kendi web sitesi ve yayınları aracılığıyla bu bilgiyi yaygınlaştırmalıdır.

2. SEÇİM VE ATAMAYLA BELİRLENEN KARAR ORGANLARINDA EŞİT TEMSİL VE KATILIM

Amaç: Kadınların seçim ve atamayla belirlenen karar organlarında eşit temsil ve katılımının sağlanması.

Türkiye’de kadınların temsil krizi vardır. Kadınlar siyasi karar organlarında temsil edilmemektedir. Hayatımızı etkileyen kararlarda kadınların sesinin ve sözünün olmaması, eksik demokrasidir. Ülke nüfusunun yarısı olan kadınların kararlara katılamaması, kararlarda erkeklerin ihtiyaç ve önceliğine göre alınması sonucunu doğurmaktadır. Bu durumun değişmesi ancak kadınların kararlı mücadelesi ve gerçek demokrasinin kadınsız olmayacağını bilen bir siyasi irade ile mümkündür.

- Yerel yönetimlerde kadın temsili 2009 yerel seçimlerinden sonra % 1,2’dir. Toplam 2 bin 948 belediye başkanından sadece 26’sı kadındır (% 0,9).
- TBMM’deki % 9 (2007) kadın milletvekili oranıyla Türkiye, dünyada 248 ülke arasında 145. sıradadır. Benin, Togo, Guatemala gibi ülkeler Türkiye’nin önünde yer almaktadır.
- Devlet ve özel sektörde üst düzey kadın yönetici oranı % 7’dir.
- Bugüne kadar Cumhuriyet Türkiye’sinde bir tek kadın vali atanmıştır ve 2011 yılı itibariyle hiç kadın vali yoktur.
- Ülkemizde “Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler” toplam 1.883.000 kişi iken bunun ancak 189.000’i (% 10) kadındır.

Bu tablonun değişmesi için:

- Partiler kadın üyelerini yerel ve ulusal seçimlere aday olmaya özendirmeye özel önem vermeli, kadın aday adaylarından ve kadın adaylardan herhangi bir ad ve gerekçeyle ödenti istememelidir.

- Siyasi Partiler ve Seçim Yasası, kadın-erkek eşitliğini ve demokratik katılımı sağlamak üzere kadınlar ve erkekler için eşit temsil şartını içerecek ve kadınların seçilebilir sıralardan aday gösterilmesini sağlayacak şekilde değiştirilmelidir.

- Partiler yerel ve genel seçimlerdeki tüm aday listelerini, % 50 oranında kadının seçilmesini sağlayacak şekilde düzenlemelidir. Bu amaçla listedeki ilk iki adaydan birinin, ilk dört adaydan ikisinin kadın olması gözetilmelidir. Gerekli yasal değişiklikler yapılarak tüm partilerin karar organları, delegelikleri ve seçim aday listelerinde % 50 oranında kadın seçilmesini sağlayacak “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” uygulaması yasal zorunluluk haline getirilmelidir. Nihai hedef % 50 cinsiyet temsilini sağlayacak Eşit Temsil (Parite) hükmünü yasalara koymak olmalıdır.

- Eşit Temsil hükmü, hem genel hem de yerel seçimler için geçerli olmalı ve Anayasa’da, Siyasi Partiler ve Seçim Yasasında yer almalıdır.

- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı duyarlı, temsil yeteneğini kanıtlamış kadın ve erkeklerin parti yönetimlerine ve aday listelerine girebilmesi için, cinsiyet eşitliğine uygun aday sıralaması tüm üyelerin katılımı ve Yüksek Seçim Kurulu’na bağlı ilgili kurulun denetiminde yapılacak bir ön seçimle belirlenmeli ve bu uygulama yasal bir zorunluluk olmalıdır.

- Partilerin Hazineden aldığı her türlü yardımın en az % 25’inin partinin kadın-erkek eşitliği için yapacağı çalışmalara ayrılması yasal bir zorunluluk olmalıdır.

- TBMM’de grubu olan partilerin Meclis Grup Yönetimlerinde kadın milletvekilleri yer almalıdır.

- İç tüzük değişikliği ile TBMM Başkan Vekillerinden en az yarısının kadın olması koşulu getirilmelidir.
- TBMM'deki İhtisas Komisyonlarının hepsinde, üye sayısının en az üçte biri kadın olmalıdır.
- Bakanlıkların her birinde “Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu” kurulmalıdır. Bakanlıktaki kadın-erkek çalışan sayısı, terfiler, maaş düzeyleri vb. konularda eşitliği sağlayacak ve izleyecek olan bu komisyonların çalışmaları için bütçe ayrılmalıdır.
- TBMM'deki Bütçe görüşmelerinde, “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe” ana eksen olarak ele alınmalı, kamu kurum ve kuruluşlarının yıllık bütçeleri, toplumsal cinsiyete duyarlı olacak şekilde hazırlanmalıdır.
- TBMM'de İdare Amirlikleri, Araştırma, Soruşturma, Uluslararası Komisyonlar ve Dostluk Gruplarında kadınların eşit temsili sağlanmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu idari birimleri yönetim pozisyonlarına, özerk kurumların karar ve yargı organlarına atama yapılırken (veya aday gösterirken), en az yarısının kadın olması sağlanmalı; atamalar bu açıdan denetlenmelidir. Bu amaçla, merkezi bir kadın yönetici aday havuzu/bilgi bankası oluşturulmalıdır.
- Yasayla kurulan, zorunlu üyeliğe dayalı meslek örgütlerinin yönetimlerinde, cinsiyet eşitliğini uygulama zorunluluğu getirilmelidir.
- Hükümet, siyasi ve kamusal karar mekanizmalarında kadın katılımını artırmak üzere kampanyalar düzenlemelidir.
- Kadın sivil toplum kuruluşları, kadın-erkek eşitliğinin her alanda sağlanması için yasa yapım süreçlerinin parçası olarak kabul edilmelidir.
- Farklı toplumsal kesimlerden gelen kadınların TBMM'de temsiliini engelleyen % 10 seçim barajı uluslararası ölçütler dikkate alınarak indirilmelidir.

3- EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

Amaç: Kadın ve kız çocuklarının eğitim ve öğrenimde fırsat eşitliğine kavuşmalarının sağlanması.

Eğitim, ataerkil kültürün yeniden üretimine hizmet edebileceği gibi, kadınların kendi güçlerini ve kendilerini güçsüzleştiren mekanizmaları fark edebilmeleri ve bunları dönüştürmeleri için ortam yaratma potansiyelini içinde bulundurur.

Eğitimin kadın yaşamındaki izdüşümleri çeşitlidir. Kadının eğitim düzeyi yükseldikçe aile başına daha az çocuk düştüğü gibi, daha az çocuk ölümüyle karşılaşmakta, daha iyi eğitilmiş çocuklar yetişmesi olasılığı güçlenmekte ve kız çocukların eğitim şansı yükselmektedir. Eğitimle kadınların iş gücüne katılımları arasındaki ilişki olumlu ve eğitimin kadınların yaşamını değiştirmedeki itici gücünü kanıtlar niteliktedir.

Kadınların eğitilmiş olması, bütün bu olumlu etkileri yanında gelecek kuşakların kadınları için sundukları modellerin çeşitlenmesinin ve yaygınlaşmasının yolunu açmaktadır. Üstelik kadınlar genellikle bilgilerini arkadaşlarıyla, akrabalarıyla ve özellikle de kızlarıyla paylaştıklarından eğitimin etkilerini çoğaltma konumundadırlar.

Türkiye’de kadın ve kız çocuklarının eğitimin her düzeyine erkeklerden çok daha az katıldıkları görülmektedir. Türkiye’de kadınların eğitime erişimindeki sorunlar çok çeşitli ve çok boyutludur. Ayrıca eğitimin yapısından, süreçlerinden ve içeriğinden kaynaklanan birçok sorun bulunmaktadır.

- Türkiye’de 15 yaş üstü her 10 kadından biri okuma yazma bilmemektedir.
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da her 4 kadından 1’i okuryazar değildir.
- Resmi istatistiklere göre ülkede toplam 3 milyon 812 bin okuma yazma bilmeyen yetişkin (15 yaş üstü) nüfusun % 81’ini kadınlar (3 milyon 114 bin 787) oluşturmaktadır.
- Kız çocuklarının okullaşma oranı % 97,8’dir. Eğitimde cinsiyet eşitsizliği okul öncesi eğitimden başlamakta, eğitim seviyesi yükseldikçe artmaya devam etmektedir.
- Ülke genelinde kız çocuklarının okullulaşma oranı yükselmesine rağmen bölgeler arası eşitsizlikler devam etmektedir.
- 15-24 yaş arasında okuryazar olmayanların % 79’u kadındır. Eğitim olanaklarına erişemeyen kadınlar kayıt dışı işlerde çalışmakta ve/veya aile işçiliği yapmaktadır.

Bu tablonun değişmesi için:

- Eğitimde cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik politikaların bütüncül ve etkili olabilmeleri için hem katılımcı hem de dönüştürücü olmaları gerekmektedir. Zira kadınların eğitime daha çok sayılarda katılmaları ya da sistem içinde daha uzun süre kalmaları daha çok eşitlik sağlamaya yetmeyecek, eğitimin kurumsal değerlerini, politikasını ve süreçlerini sorgulaması gerekecektir. Ayrıca, eğitime yönelik reformların uygulanmasını izlemek ve bunlar için yeterli kaynak tahsis etmek gereklidir.

- Okul öncesi eğitim tüm okullarda uygulanmalı, kız çocuklarının ulaşım sorunu sebebiyle okula gitmekte güçlük çektiği yoğun göç alan ve altyapısı eksik yerlere öncelik verilerek, yeni ilk ve ortaöğretim okulları açılmalıdır.

- İlköğretim ve ortaöğretimde, özellikle kızlar için ekonomik destekle sosyokültürel özelliklerden doğan direnci kırmaya yönelik ikna çalışmalarının birlikte yürütüldüğü bir kampanyaya gereksinim vardır.

- Bu bağlamda, kız öğrencilerin zorunlu eğitime katılımını ve devamını teşvik etmek amacıyla yoksul ailelere verilen maddi destekler artarak sürdürülmeli, engel olan ailelere karşı caydırıcı yasal önlemler ayırım yapılmadan uygulanmalıdır. Kayıtsız ve devamsız kız öğrencilerin belirlenmesinde muhtarların ve okulların iş birliği zorunlu olmalıdır.

- Okuldan alınan, okuması engellenen kız çocuklarının erken evlendirilme tehdidi altında olduğu düşünülmeli, bu tip olayları saptamak ve izlemek için kurulacak komitelerce izlenmeleri ve tekrar okula başlamaları sağlanmalıdır.

- Engeli olan kız çocuklarının eğitim haklarının tüm örgün eğitim kademelerinde korunmasına ihtiyaç vardır. Bu nedenle okul öncesi eğitimden başlayarak lisans eğitimine kadar gerek fiziksel erişim gerekse uygun eğitim içeriği ve materyali sağlanmalıdır. Etkin bir kaynaştırmalı eğitim için bütçe ayrılmalıdır.

- Daha çok kadının okuryazar olabilmesi için, kadınların gereksinimlerini ve bölgesel farklılıkları gözeten, kırsal kesim kadınlarını da kapsayan, maddi teşvikler ve beceri öğretimiyle desteklenmiş çalışmalar yürütülmelidir. Okullar velilerin okuryazarlığını sağlamakla sorumlu tutulmalıdır. 1. Kademe okuma yazma kurslarından sonra 2. Kademe okuma yazma kurslarının mahallelerde ve kolay erişilebilir şekilde açılması; kadınların eğitimlerine dışarıdan devam etmelerini teşvik edecektir.

- Kadın ve kız çocuklarının eğitime erişime yönelik destek mekanizmalarından (maddi destek, barınma ve taşımalı eğitim) daha fazla faydalanmaları sağlanmalıdır.

- İlköğretimde uygulanan ve masrafı devletçe karşılanan taşımalı sistem, ortaöğretimde de uygulanmalı ya da öğrencilere ulaşım için para yardımı

yapılmalı; kız öğrencilere sınav şartı olmadan ücretsiz yurt/pansiyon olanakları sağlanmalıdır.

- 'Şartlı Nakit Yardımı', 'Taşınmalı İlköğretim Uygulaması', 'Yetiştirici Sınıf Öğretim Programı' gibi birçok çalışma, geliştirilerek sürdürülmelidir.

- 8 yıllık zorunlu öğretim sürecinde kız çocuklarının okula devamları takip edilmeli ve desteklenmelidir.

- Yatılı bölge okullarına (YİBO, PİYO) kız öğrencilerin katılımını arttırmak için, dördüncü sınıftan önce öğrenci alınmamalı, bu okulların yönetimi ile aileler arasında güven sağlayıcı bir iletişim kurulmalı, bu okullarda kadın-erkek eşitliği konusunda bilinçli sosyal hizmet uzmanları çalıştırılmalı, kız öğrencilerin ders dışı faaliyetlere eşitçe katılımı özel olarak teşvik edilmelidir.

- Üniversiteye hazırlık için dersanelere gitmek isteyen kız öğrencilere burs ve yüksek öğrenimdeki kız öğrencilere ücretsiz yurt imkanı sağlanmalıdır.

- Üniversite giriş sınavlarında kız ve erkek öğrenci kontenjanları konularak, kız öğrencilerin daha düşük puanla üniversiteye girebilmeleri sağlanmalıdır.

- Ortaöğretim düzeyindeki meslek okullarında kadın ve erkek meslekleri ayrımı yapan anlayışa son verilmeli, teknik meslek okullarında cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmek amacıyla bu okullara kız öğrencilerin girişini kolaylaştıracak ve teşvik edecek özel önlemler alınmalıdır.

- Ortaöğretimde ve üniversitede okuyan kız öğrenciler ve onları istihdam edebilecek işyerleri arasında bilgi alışverişi sağlayacak danışmanlıklar oluşturulmalıdır.

- Halk Eğitimi Merkezleri aracılığı ile kadınlara yönelik ücretsiz ve/veya ucuz bilgisayar kursları açılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

- Zorunlu ilköğretim ve ortaöğretimden ayrılmak zorunda kalmış kadınların eğitimlerini tamamlamalarını sağlamak amacıyla okul binalarında akşam ve yaz okulları açılmalı; her düzeyde Açık Öğretim kadınlar için ücretsiz olmalı ve Açık Eğitimin yüksek düzeyine kadınlar sınavsız alınmalıdır.
- Okul kitaplarında kadınlara karşı ayrımcılık içerik ve dil açısından önlenmeli, her düzeyde müfredata kadın-erkek eşitliği bilincini güçlendirecek ders program ve konuları eklenmelidir.
- İlköğretimdeki bedelsiz kitap uygulaması, kız öğrencilerden başlayarak ortaöğretimde de yaygınlaştırılmalıdır.
- Kız çocuklarının eğitime erişiminin önündeki engellerden biri de anadilde eğitim olanaklarının yaratılmamasıdır. Araştırmalar, ana dili (birinci dili) Türkçeden farklı çocukların eğitime erişim, devam ve eğitimde başarı açısından yaşadığı sorunları ortaya koymaktadır. Aynı araştırmalar çift dil gelişiminin çocuk açısından yararlarına değinmektedir. Etkin pedagojik koşullar altında çocuğun ana dili ve ikinci dilinin birbirini destekleyebileceği, bir dili diğerine tercih etmek gerekmediği ifade edilmektedir. Bu potansiyeli değerlendirecek ve her çocuk için kaliteli bir eğitim ortamı yaratacak politikaların geliştirilmesine ihtiyaç vardır.
- Başta rehber öğretmenler olmak üzere, tüm öğretmen ve okul yöneticileri meslek içi eğitimler yoluyla kadın-erkek eşitliği konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Toplumsal cinsiyet eğitimi bütün yüksekokul ve üniversitelerde zorunlu ders haline getirilmelidir.
- Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin toplumsal cinsiyet eğitimi alması sağlanmalıdır.
- Kamu TV ve radyolarında toplumsal cinsiyet eşitliği bilinci veren ve kadınları hakları konusunda bilgilendiren özel programlar yayınlanmalıdır.

- Okullarda kız öğrencileri cinsel taciz konusunda bilinçlendirecek eğitimler verilmeli, aile içi şiddet ve cinsel taciz konusunda rahatça başvurabilecekleri uzman danışmanlar bulundurulmalıdır.

4- KADIN İSTİHDAMI, ÇALIŞMA YAŞAMINDA FIRSAT EŞİTLİĞİ VE KADIN YOKSULLUĞU İLE MÜCADELE

Amaç: Kadın istihdamının artırılması, çalışma yaşamında eşitliğin sağlanması ve kadın yoksulluğu ile mücadele.

Kırsal kesimde yaşanan üretim daralması, aile ve iş yaşamının uyumlaştırılmaması, işe alımda ve işte yükselmede kadınlara yönelik ayrımcı uygulamalar nedeniyle kadınların işgücüne katılımı çok düşüktür.

- Kadınlar Türkiye’de % 26.6 oranında işgücüne katılmaktadırlar.
- 2009 yılı verilerine doğrultusunda kente göre (% 22.3) kırsal alanda daha çok kadın işgücüne katılıyor (% 34.6) gibi görünse de kırdaki 100 kadından 84’ü tarım kesiminde ve bunların % 77’si herhangi bir ücret almaksızın ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.
- Kayıt dışı çalışma Türkiye genelinde % 43,8 olup, 2009 yılında kırsal yerlerde % 68 (kadın % 87.6; erkek % 57.3) ve kentsel yerlerde % 30.9 (kadın % 34.8; erkek % 29.7) dur. Bu oran tarımsal faaliyetlerde 2009 yılında yaklaşık % 85.7 iken, tarım dışı faaliyetlerde yaklaşık % 30’dur.
- 2009 yılında kayıt dışı olarak ücretsiz aile işçisi konumunda tarımsal faaliyetlerle uğraşanların % 21.9’unu erkekler oluştururken; % 78.1’ini kadınlar oluşturmaktadır.
- Çalışan kadınların yıllık kazancı erkek kazancının ancak yaklaşık % 35’ine ulaşmaktadır.
- Çalışmayan genç nüfusun yaklaşık % 88’i kadındır.
- Mülk edinmede de kadınlar erkeklere oranla çok geride kalmaktadır. Türkiye’de mülksüz (araç ve gayrimenkul) kadın oranı yaklaşık % 80.2’dir.

Bu tablonun değişmesi için:

- Kadınlara yeni istihdam alanları yaratmak için kapsamlı bir kadın istihdam politikası oluşturulmalıdır. Oluşturulan politikaların uygulanması için somut ve zaman sınırlı hedefler belirlenmeli ve gerekli kurumsal ve mali kaynaklar yaratılmalıdır.
- İş Kanunu, toplumsal cinsiyet bakış açısıyla gözden geçirilmelidir.
- İşe almada cinsiyet ayrımcılığını önlemek için İş Kanunu'nda iş ilişkisi "işe alma sürecini" kapsayacak şekilde tanımlanmalıdır.
- Kamu ve özel sektör işyerlerinde işe almada, meslek içi eğitim, işte yükseltmeler ve ücretlemede, cinsiyet ayrımcılığını ve işyerinde cinsel tacizi önlemeye yönelik kurumsal yapılar geliştirmeli ve uygulamaya konmalıdır.
- Kamu kurumlarındaki işe almada, yükseltmelerde ve yönetim kademelerinde kadınlar lehine kota uygulanmalı, özel sektör için bu amaçla teşvik önlemleri alınmalıdır.
- Kamu sektöründeki işe alma ve yükseltmelerde aynı niteliklere sahip kadın ve erkekler arasından kadınlara öncelik tanınması geçici bir özel önlem olarak uygulanmalı, özel sektörde de teşvik edilmelidir.
- Eşdeğer işe eşit ücret prensibinin uygulanabilmesi için ücretlerin dayandırıldığı nesnel bir iş sınıflandırılması sistemi geliştirilmelidir. Kadınlara hane reisi olmadıkları varsayımıyla yapılan keyfi düşük ücret ödeme uygulamaları önlenmelidir.
- Geçici ve yevmiyeli olarak ev hizmetlerinde ve ev eksenli işlerde çalışan kadınlar kanun kapsamına alınmalıdır.
- Kadınların ağırlıklı olarak istihdam edildiği tarım sektörü için Tarım İş Yasası çıkarılmalıdır.

- Kadınların üzerindeki çocuk, yaşlı, hasta ve engelli bakım hizmetleri sorumluluğu kaldırılmalı, bu hizmetler kamu ve özel sektör kaynaklarının seferberliği ile sağlanmalıdır. Bu çerçevede:

o İşverenin emzirme odası ve kreş açma zorunluluğu kadın işçi sayısı ile değil, toplam işçi sayısı ile belirlenmelidir. Çocuk, yaşlı, hasta ve engelli bakımı sadece işverenin ve kadınların sorumluluğundan çıkarılmalı, yerel yönetimleri de bu hizmetin sunumuyla yükümlü tutan düzenlemeler yapılmalıdır.

o Aynı belediye sınırları içinde birden çok işyeri bulunan işverenin işyerlerinin emzirme odası, yaşlı, hasta ve engelli bakım merkezi açma yükümlülüğü açısından tek bir işyeri gibi mütalaa edilmesi sağlanmalıdır.

o Sanayi bölgelerinde işverenlere, çalıştırdıkları toplam işçi sayısından bağımsız olarak ortak emzirme odası, kreş ve yaşlı, hasta ve engelli bakım merkezi açma yükümlülüğü getirilmelidir.

o 4857 sayılı İş Kanunu, yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 150'den çok kadın işçi çalıştırılan işyerlerinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması ve bakılması, emziren işçilerin çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir kreş açma yükümlülüğü getirmiştir. Çalışma yerlerinden ayrı açılacak bu kreşleri denetleme yükümlülüğü yasaya eklenmeli, bu denetleme belediyeler ve bağımsız sivil toplum kuruluşlarınca yerine getirilmelidir.

o Kadınların sırtındaki sosyal hizmet yükü (yaşlı, hasta ve engelli bakımı gibi sorumluluklar) yukarıdaki öneriler doğrultusunda kamu-özel sektör kaynakları kullanılarak sağlanana kadar bu sosyal hizmetleri gören kadınlara ücret ödenmelidir.

- Çocuk bakma sorumluluğunu erkeklerin de eşit şekilde üstlenmesi için zihniyet değişikliğine yönelik gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla ebeveyn izni düzenlemesi bir an evvel yasalaştırılmalıdır.

- Kadınların doğum izninden döndükten sonra değişen iş koşullarına uyumunu sağlayacak telafi edici hizmet içi eğitimler işveren tarafından verilmeli, kadınların aynı veya eşdeğer pozisyonda çalışması garantilenmelidir.
- Kadınların iş kurmak için gereksinim duydukları kredileri uygun koşullarla almalarını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Kadın girişimcilere danışmanlık veren hizmet birimleri kurulmalıdır.
- Dünyada ve Türkiye’de yoksullukla mücadelede uygulanan doğrudan nakit transferi, Dünya Bankası fonları bittikten sonra da devam etmeli ve kapsamı genişletilmelidir. Kadınlar, şartlı nakit transferleri hakkında (özellikle de haklar ve şartlar konusunda) sürekli olarak bilgilendirilmeli ve geri bildirim alınmalıdır. Yoksulluğun yoğun olduğu yerlerde uygulama, hane bazlı değil, mahalle bazlı hale getirilmelidir.
- Yoksullara yapılan çok çeşitli yardımlar aynı elde toplanmalı ve hanelerde dağıtılmalıdır. Aynı yardımlarda kaliteli ürün verilmelidir.
- Yoksullukla savaşmak için gerçekleştirilen tüm projeler için (Mikrokredi, İş-Kur, SRAP gibi) mahallelerde bilgilendirme yapılmalı, kadınları bu projeler için cesaretlendirecek ve destekleyecek kurumlar oluşturulmalıdır.
- Kadınlara iş garantili meslek edindirme eğitimi verilmelidir.
- Medeni Yasa’nın 10. yürütme yasası değiştirilerek boşanmada mal paylaşımı rejimi 2002 öncesi evlilikleri kapsamalıdır.
- Sosyal hizmetler alanı genişletilmeli, toplum merkezleri ve kadınların bir araya gelebilecekleri mekanlar çoğaltılmalı ve buralarda kadınların istihdam edilmesi sağlanarak kadın istihdamı artırılmalıdır.
- İş yerlerinde kadınlara yönelik sözlü ve fiziksel tacizin engellenmesi için prosedür hazırlanmalı ve uygulanması takip edilmelidir.

- Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yerel yönetimlere, kamu kuruluşlarına girmelidir.

- Hem kadın hem de erkeklerin çalışma saatleri kısaltılmalıdır.

5- SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANMADAKİ MAĞDURİYET VE ÖNLEMLERİ

Amaç: Sağlık hizmetlerinden yararlanmada kadınların yaşadığı mağduriyete son verilmesi.

Türkiye taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve çekincesiz kabul ettiği uluslararası belgelerde, toplumumuzda kadın ve kız çocuklarına verilecek sağlık hizmetlerinin nicelik ve niteliğini kabul görmüş uluslararası standartlara yükselteceği sözünü vermiştir. Kadın ve erkeklerin eşit fırsatlara ulaşmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiş en önemli uluslararası insan hakları belgelerinden biri olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW), 12. maddesinde aile planlaması dahil sağlık hizmetlerinden kadın ve erkeğin eşit olarak yararlanması hususu ele alınmaktadır. Ayrıca Türkiye Pekin'de yapılan IV. Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilen belgeleri (Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı) çekincesiz kabul etmiştir. Pekin Eylem Platformu ile kadının ilerlemesi ve güçlendirilmesi için öncelikle harekete geçilecek 12 kritik alan belirlenmiştir. Bu kritik alanlardan biri de "Kadın ve Sağlık"tır.

Kadınların sağlık sorunları biyolojik ve kültürel nedenlerle erkeklerinkinden farklıdır. Ayrıca işyerlerinde de erkeklerden farklı sağlık risklerine ve hastalıklara maruz kalmaktadırlar. Buna rağmen işyerlerinde sağlık hizmetleri ve güvenlik standartları erkeklere göre ayarlanmaktadır. Aile içi sağlık ve bakım işleri kadınlar tarafından üstlenilmekte, bu konuda ne devletten, ne işyerlerinden, ne de eşlerinden yeterince destek almakta, kadının kendi sağlığına aile içinde de önem verilmemektedir. Kadın sağlığı konusunda veri bulmak kolay değilken (örneğin meme kanserinden ölen kadınların sayısı bilinmemektedir) doğum oranları istatistiklerinin bulunması düşündürücüdür.

- Doğuşta beklenen yaşam sũresi kadınlarda 74,4; erkeklerde 69,5'tir (2009).
- Adũlesan ağdan başlayarak her dũnemde daha fazla sağlık hizmetine gereksinim duyan kadın için hizmet açığı erkeklere gũre daha fazladır.
- Kadının yaşam dũngũsũnde en uzun dũnemi oluşturarak doğurancılık ağı (15-49 yaş grubu) 15 ve yukarı yaşta bulunan toplam nũfusun % 38'ini, yine aynı yaş grubunda bulunan kadınların % 77'sini oluşturmaktadır. Bu bağlamda kadın sağlığı açısından, özellikle ũreme sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve hizmet kalitesinin yũkseltilmesi önemlidir.
- Tũrkiye Nũfus ve Sağlık Araştırması 2008 Sonuçları'na gũre, Tũrkiye'de en yũksek toplam doğurancılık hızı 3.27 ile Doğu Bũlgesi için gũzlenirken en dũřũk doğurancılık hızı 1.73 ile Batı Bũlgesi'ne aittir.
- Sağlık Bakanlığı Ulusal verisine gũre 2009 yılı anne lũm oranı ise yũz bin canlı doğumda 18,4'tũr.
- Doğum ncesi bakım alma oranı, kırsal yerleşim yerlerinde % 84, Doğu'da ve eğitimsiz anneler arasında % 80'nin altında, 6 ve daha fazla çocuğu olan anneler arasında % 72'dir.
- Tũrkiye'de kadın kanserlerinin yarısını meme, rahim, rahim ağzı ve yumurtalık kanserleri oluşturmaktadır. Her yıl yeni 20 bin meme, bin 500 rahim ağzı, 3 bin 800 yumurtalık, 4 bin 700 rahim kanseri gũrũlmektedir.
- Tũrkiye'de kadınların AIDS'ten haberdar olma oranı % 90'dır, ancak en az bir kez evlenmiş kadınların % 31 gibi bũyũk bir yũzdesi AIDS'ten korunma yollarını bilmemektedir.

Bu tablonun değişmesi için:

- Kadınların sağlık sorunları ile ilgili farkındalık yaratacak ulusal bilgilendirme kampanyaları dũzenlenmelidir. Fiziksel ve zihinsel olarak bũtũnsel sağlık politikaları izlenmelidir.

- Aile planlaması ve cinsellik eğitimi konularında yasalardaki eksiklikler giderilmeli, uygulamalar sürekli denetlenmelidir.
- Sağlık sektörü çalışanları kadın sağlığı konularında özel eğitime tabi tutulmalı, kadınlara danışmanlık hizmeti verecek programlar yapılmalı ve personel yetiştirilmelidir.
- Kadınların en çok kullandığı birinci basamak sağlık hizmetlerinin (sağlık ocağı gibi) ikamet ettikleri yerlere yakın ve yaygın olmaları sağlanmalı, göç alan ve yoksul mahallelerde kolay ulaşılabilir hale getirilmeli, personel açığı giderilmeli, daha fazla hemşire bulundurulmalı ve fiziksel koşulları iyileştirilmelidir.
- Kadınların erişim sorunu yaşadığı ikinci basamak sağlık hizmetlerinin (hastane, klinik gibi) koşulları iyileştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Sağlık alanındaki her gelişme muhtarlar ile iletilmeli, kadınlar bu konularda bilgilendirilmeli ve kadınlardan geri bildirim alınması sağlanmalıdır. Kadınlara yapılan çeşitli aşı uygulamalarının amaçları hakkında, kadınlar ve cemaat önderleri bir araya getirilerek bilgi verilmelidir.
- Brusella, tifo gibi bilhassa çocuklar arasında ve kırsal alanda yaygın hastalıklarla savaşmak için kampanyalar başlatılmalıdır.
- Doğum hastaneleri iyileştirilmeli ve sıkı denetime tabi olmalıdır.
- Kadın hastalıkları ile ilgili uzman doktor ve hemşire sayısı tüm illerde artırılmalı, cinsellikle bulaşan hastalıklar da dahil olmak üzere, sağlık konularında kolay bilgi edinilmesi sağlanmalıdır.
- Meme ve rahim kanseri taramaları yaygın ve ücretsiz yapılmalıdır.
- Türkçe bilmeyen nüfusun yoğun olduğu yerlerde kadınların konuştukları dili bilen sağlık personeli ve/veya tercüman istihdam edilmelidir.

- Her alanda ve her bölgede kadın doktor sayısı artırılmalı, kadın sağlığına yönelik düzenlemeler yapılırken bu personelin deneyimlerinden yararlanma yoluna gidilmelidir.

- Hükümet tarafından hazırlanmış olan genel sağlık sigortası reformu prim sistemine dayanmakta ve zorunludur. Özellikle yoksul ailelerde kadın ve çocukları mağdur edecek olan prim ödemeleri kaldırılmalı; sağlık finansmanı, vergi ödemelerine yapılacak orantılı bir ekleme yoluyla elde edilmelidir. Prim uygulamasından vazgeçilmemesi halinde yeşil kart uygulaması yaygınlaştırılmalıdır.

- Aile hekimliği uygulamasında, sağlık hizmetlerine en çok kadınların ihtiyaç duyması nedeniyle, kadınlar hane temsilcisi olarak saptanmalıdır.

- Çalışan kadınların çalışma koşullarından doğan sağlık sorunları ile ilgili araştırmalar yapılmalı, veri toplanmalı ve bu veriler ışığında gerekli hukuki, tıbbi ve çevresel önlemler alınmalı ve standartlar oluşturulmalıdır.

- Engelli kadınların sağlık eğitimi alması ve sağlık bilinci kazanması sağlık politikalarında bir öncelik haline getirilmelidir. Sağlık personeli engelli kadınlarla doğru iletişim kurma konusunda eğitilmelidir.

- Gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı düzeyleri yükseltilmelidir. Adölesan gebeliklerin azaltılması, tüm Türkiye’de genç dostu cinsel sağlık/üreme sağlığı hizmetlerinin artırılması ve hizmetlerin sunumunda bölge ve yerleşim birimleri arasındaki farklılıkların azaltılması gerekmektedir.

- Şiddet mağduru ve risk altındaki kadınlara sunulan sağlık hizmetleri bu konuda eğitim almış personel tarafından verilmelidir.

6- KADINA YÖNELİK YAYGIN ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

Amaç: Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik yaygın şiddeti önleyecek ve ortadan kaldıracak politikaların uygulanması.

Türkiye'nin her tarafında kadın ve kız çocuklarına fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddet uygulanmakta, "kızını dövmeyen dizini döver" atasözünde özetlendiği gibi şiddet ve "namus" baskısı kadını kontrol etmenin, itaatini sağlamanın olağan yöntemi olarak görülmektedir. Türkiye'de her yıl kaç kadın ve kızın şiddet görüp öldürüldüğü bilinmemektedir. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin yaygınlığını gösteren kapsayıcı bir veri tabanı bulunmamaktadır. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2003 nüfus ve sağlık araştırma raporuna göre kadına yönelik fiziki şiddet % 34, sözlü şiddet % 53 olarak saptanmıştır.

Kadınlar aile içinde fiziksel, psikolojik, duygusal, ekonomik, cinsel ve sözel şiddete uğramaktadır. Kadınların yaşadıkları şiddet karşısında çoğu zaman çözümsüz kaldıkları, bu şiddetten utandıkları, psikolojik ve fiziki olarak ağır şekilde yıprandıkları ve şiddetin izlerini bütün hayatları boyunca bedenlerinde ve ruhlarında taşıdıkları bir gerçektir. Devletin birincil görevi ise kadınların güvenliğini korumaktır. Toplumun yarısını etkileyen bu önemli sorunun bir an önce çözülmesi şarttır.

- Sadece İstanbul'da 2010 yılında Polis ve Jandarma Sorumluluk Bölgesinde kadın mağdur sayısı 38 bin 597'dir. Bu olayların alt dökümü ise şöyledir:

4 töre ve namus cinayeti, 59 öldürme, 12 bin 269 kasten yaralama, 220 kötü muamele, 5 bin 560 tehdit, 234 aile içi eziyet, 522 cinsel saldırı, 1574 cinsel taciz, 142 fuhuş ve fuhuşa teşvik, 13 reşit olmayanlarla cinsel ilişki, 42 çocukların cinsel istismarı, 17 bin 835 kişilere karşı diğer suçlar.

- Buna mukabil, 2010 verilerine göre Türkiye genelinde SHÇEK bağlı 44 Kadın Sığınma Evi olup, 978 kişi kapasitesinde hizmet vermektedir. Belediyelere, Kaymakamlık ve Sivil Toplum kuruluşlarına bağlı 26 tane Kadın Sığınma Evi olup, toplamda ancak 70 tane Sığınma Evi bulunmaktadır.

- TÜİK verilerine göre, cinsel saldırı suçlarında son 5 yılda % 30 artış söz konusudur.

Bu tablonun değişmesi için:

- Nüfusu 50.000 üzerinde olan belediyelerin kadın sığınakları kurmalarını zorunlu kılmak, sığınakların uluslararası standartlara uygun olmasını sağlamak ve yürütmek, gerekli fonların ayrılmasını sağlamak için 5215 sayılı Belediyeler Kanunu'nun sığınaklardan bahseden 14. Maddesi "... Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000 geçen belediyeler kadınlar için sığınma evleri açmakla yükümlüdür." biçiminde değiştirilmelidir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlar da yasada düzenlenmelidir.

- Yerel Yönetimler Yasası'nda, yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilecek sosyal hizmet ve yardımlar arasına kadın danışma merkezleri ve sığınaklar eklenmelidir.

- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) için bütçeden ayrılan pay artırılmalı; her ilde SHÇEK'e bağlı kadın sığınakları açılmalı ve buralardaki hizmet kalitesi iyileştirilmeli; yeterli kaynak ayrılmalı ve bu hizmetler tasarruf tedbirlerinin dışında tutulmalı, bu kuruluşların kadın STK'larıyla iletişim içinde işletilmesi sağlanmalıdır.

- Bugüne kadar oluşturulmuş bağımsız kadın sığınakları ve danışma merkezleri yerel yönetimler ve idari birimler tarafından mali destek de içinde olmak üzere çok yönlü olarak desteklenmelidir.

- Türkiye'nin her yerinden aynı telefon numarasıyla 24 saat aranabilecek bir "ALO ŞİDDET" hattı kurulmalıdır. Bugün Şiddet mağduru kadınlara hizmet veren 183 Acil Yardım Hattı, acil yardımla ilgili her türlü başvuruyu almakta, başvurunun değerlendirilmesi için bilgi ertesi gün mesai saatleri içinde ilgili kurumlara iletilmekte ve harekete geçmeleri beklenmektedir. Özellikle Şiddet mağduru kadınlar için bu çok yavaş ve işlevsiz bir süreçtir.

- Her ilde buna bağlı olarak Şiddet mağduru ya da mağdur olma riski olan kadınlar için kolay ulaşılabilir korunma olanağı, sağlık, hukuki, psikolojik destek verecek caydırıcı ve cezalandırıcı önlemlerin kesin ve etkin olarak

uygulanmasını sağlayacak kurumsal altyapı hazırlanmalı, bu çalışmaları koordine edecek komiteler oluşturulmalıdır.

- TÜİK bünyesinde kadına yönelik şiddet konusunda düzenli veri akışını sağlamak amacıyla, KSGM, belediyeler, SHÇEK, kadın STK'ları, sığınma evleri, karakollar, hastaneler, sağlık personel ve ekiplerinin ellerindeki verileri aktaracakları bir veri bankası oluşturulmalıdır.

- Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin ele alınışıyla ilgili olarak etkin bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Yayıncılık Etik İlkeleri altında yer alan “Şiddeti teşvik etmemeye ve meşrulaştırmamaya özen göstermek, özel hayata ve mahremiyete saygılı olmak ve kadınların sorunlarına duyarlı olmak ve kadınları nesneleştirmekten kaçınmak” maddelerinin Medya Etik Konseyi tarafından etkin bir şekilde izlenmesi gerekmektedir.

- Ülkemizde ‘Kadınların İnsan Hakları’nın yeterince korunması için en temel “olmazsa olmaz” koşul olan kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında, “uygulama” ve “zihniyet dönüşümü” boyutları öncelikli olup toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi kamudan başlayarak yaygın ve süreklilik sağlanabilecek şekilde verilmelidir.

- Müfettişlerin ve teftişe tabii olan kamu yöneticilerinin bir yandan Türkiye’nin farklı bölgelerinde farklı biçimlerde gerçekleşen kadın hakları ihlallerine duyarlı olmaları, diğer yandan ise kadın hakları ihlallerini gelenek/kültür bahane edilerek meşrulaştırılmasına karşı (CEDAW’da öngörüldüğü şekilde) tavizsiz duruşun sağlanabileceği önlemler alınmalıdır.

- Şiddet görmüş kadınlarla birebir muhatap olan (güvenlik kuvvetleri mensubu, hastane personeli, sığınma evi çalışanı, hakim ve savcı gibi) personel için düzenlenecek hizmet-içi eğitim programlarının içeriğini, veriliş tarzını, etkililik analizlerini belirleyecek, eğitimlerin sürekliliğini planlayacak, eğitici eğitimleri verecek bir kurul oluşturulmalıdır.

- Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumsal duyarlılığın arttırılması ve kadınların bilinçlendirilmesine ilişkin yayınların özendirilmesi için bir fon oluşturulmalıdır. Kadın kuruluşları tarafından üretilen yazılı, sözlü (CD vs) bilgi verici materyaller, bu bütçeyle çoğaltılarak karakollarda,

hastanelerde, il sosyal hizmet, nüfus, sosyal sigorta müdürlükleri, kaymakamlıklar vb. kamu hizmet birimlerinde ücretsiz olarak dağıtımına sunulmalıdır.

- Çocuğa yönelik şiddetle ilgili yasalar ve Çocuk Hakları Sözleşmesi kamuoyuna tanıtılmalı ve okullarda şiddeti ortadan kaldırmak için çok yönlü bir kampanya başlatılmalıdır.

- Berdel yaptığı, başlık parası aldığı ve erkek çocuk istemi ile kadına baskı yaptığı tespit edilen kişilere cezai yaptırım uygulanması için yasal düzenlemeler yapılmalı; zorla evlilik suç ve ceza kapsamına girmelidir.

- Şiddete uğrayan kadınları, özellikle danışma merkezleri ile sığınaklara başvuran kadınları ekonomik olarak güçlendirmek ve öncelikle yeniden ev kurmalarını desteklemek amacıyla bir Kadın Destek Fonu oluşturulmalı ve bu fona Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan kaynak ayrılmalıdır.

- İş ve beceri eğitimlerinden ücretsiz yararlanmada ve işe yerleştirmede şiddet mağduru kadınlara kotalar ayrılmalı, eğitim ve iş arama sürecinde bu kadın ve çocukların geçim giderleri İŞKUR tarafından sağlanmalıdır.

- Hükümet çok eşliliği, zorla evlilikleri, gelenek suçlarını, namus cinayetlerini, kadına karşı her türlü şiddeti ve tacizi kınamanın ve engellenmenin yollarını bulmak, töre ve namus cinayetlerine eşit şekilde ceza verilmesini sağlamak ve kamuoyunu bilinçlendirmek için tüm devlet kurumlarını ve kamu kuruluşlarını seferber edecek kampanyalar düzenlemeli ve bu konuda kampanya yürüten sivil toplum kuruluşlarına destek vermelidir.

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, aile içi şiddetle ilgili ilk önemli içtihadı olan Opuz/Türkiye davası kararı uygulamadaki sorunları çözmede ışık tutmalıdır.

- 4320 sayılı Aileyi Korumaya Dair Kanun, Medeni Yasa (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi), Türk Ceza Kanunu (Namus Cinayetleri, Bekaret Kontrolü) ve Yerel Yönetimler Yasası (Belediyeler Kanunu) başta olmak

üzere, kadınları şiddete karşı koruyan tüm yasal düzenlemelerdeki eksiklikler bir an önce giderilmelidir.

- Avrupa Konseyi Kadına Şiddet Sözleşmesi imzalanmalı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 12 Nolu Ek Protokolü onaylanıp uygulanmalıdır.

Yararlanılan Kaynaklar:

Dr. Selma Acuner, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri.

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, “*Türkiye’de Kadının Durumu*” Raporu, 2011.

ERG, Eğitim İzleme Raporu, 2009.

ERG, “*Türkiye’de Çiftçilik ve Eğitim: Sürdürülebilir Çözümler için Atılması Gereken Adımlar*” başlıklı politika notu, 2010.

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2010.

TÜİK, İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Göre Meslek Grubu Verileri, Aralık 2010.

TÜSİAD, “*Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset*” Raporu, 2000.

EK I

**Yeni bir Türkiye için;
Erkek Demokrasiden Gerçek Demokrasiye geçmek için;
Daha eşitlikçi, demokratik ve özgürlükçü bir Anayasa için
Anayasa Kadın Platformu'nun Talepleri...**

Nasıl bir anayasa istiyoruz?

- Devlet odaklı değil, insan odaklı; insan ve kadın hakları, laiklik temelinde bir demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne dayalı;
- Dil, ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, siyasi düşünce, din, mezhep, felsefi inanç, medeni hal, yaş ve engellilik ayrımcılığını yasaklayan, her vatandaşın yasalar önünde eşitliğini savunan;
- Sadece Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi değil, Avrupa Sosyal Şartı, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve eki tavsiye kararları gibi Türkiye'nin taraf olduğu tüm ilgili sözleşme, direktif ve sözleşmeler referans alınarak hazırlanan;
- Korkulara ve kısa vadeli çıkarlara dayanmadan, sorun çözmeye yönelik, toplumdaki kültürel, dini veya etnik farklılıkları zenginlik olarak kabul eden;
- Hukukun üstünlüğünün ve yasalar önünde eşitliğin temenni olarak kalmadığı, başta cinsiyet eşitliği olmak üzere, her alanda yasal eşitliğin özel önlemlerle ve yaptırımlarla yaşama geçirilmesinden devletin yükümlü tutulduğu;
- Seçim ve atamayla oluşturulan siyasi (TBMM, yerel meclisler, komisyonlar, Grup yönetimleri, Bakanlar Kurulu) ve kamusal tüm karar organlarında cinsiyet eşitliğinin, özel önlemler olarak sağlanmasının demokrasinin ve adaletin vazgeçilmez koşulu olarak görüldüğü;
- Sosyal devlet ve sosyal adalet ilkesini, anayasanın değiştirilmesi teklif edilemez unsuru olarak benimseyen; sosyal ve ekonomik hakların temenni niteliğinden çıkarıldığı, fırsat ve kaynaklardan eşitçe yararlanamayan kadınların, eğitim, öğrenim ve çalışma haklarından eşitçe yararlanması için,

devletin özel önlemler olarak, iş ve aile yaşamını bağdaştırılmasını kolaylaştıracak tüm tedbirleri olarak, fiilen yaşama geçirmekle yükümlü olduğu,

- Devlete, ev kadınları da dahil tüm kadınların sağlık ve sosyal güvenlik haklarından yararlanması için özel önlem alma yükümlülüğü getiren; kadınlara doğurganlık hakları ve üreme sağlığı konularında ücretsiz hizmet verme görevi veren,
 - Temel hak ve özgürlüklerin “genel ahlak”, “milli güvenlik”, “kamu düzeni”, “genel sağlık” gibi soyut ve keyfi gerekçelerle sınırlandırılmadığı,
 - Devletin aile içi şiddet ve namus cinayetlerini önlemekle, aile içi demokrasiyi, eşler arası eşit işbölümünü desteklemekle yükümlü kılındığı,
 - Siyasi partilere, demokrasi, saydamlık ve tüm karar organlarının oluşumunda cinsiyetler arası eşit temsil ve katılımı ilkesine bağlı olma zorunluluğu getiren ve partilerin şiddet eylemlerine katılım dışında kapatılmalarını engelleyen,
 - Siyasi Partilerin devletten aldıkları maddi yardımların bir bölümünü kadın kollarına ve kadın çalışmalarına ayırmalarını şart koşan,
 - Vatandaşlara ve sivil toplum örgütlerine temsil ettikleri topluluk üyeleri ve toplum kesimi ile ilgili yasa teklifi verme; yasama, yürütme, denetim ve yönetime doğrudan katılma; anayasaya aykırılık başvurusunda bulunma ve davacı / davalı olabilme ve davalara katılma hakkını da içeren taraf ehliyeti yollarının açıldığı;
 - Devletin sivil toplum örgütlerini, bütçeden belli bir pay da ayırarak destekleme görevinin belirtildiği,
 - Yargı organları, Sayıştay, Anayasa Mahkemesi, rektörlükler ile YÖK, RTÜK gibi özerk kurumların oluşumunda, üyelerini kendi içinden ve cinsiyet eşitliği ilkesini gözeterek seçmeleri konusunda demokratik ilkelere yer veren,
- bir Anayasa istiyoruz.

ANAYASA KADIN PLATFORMU

EK 2

ANAYASA KADIN PLATFORMU

Üyesi Kurumlar Listesi

Platform ve Birlikler

1. AKL-TK, Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu (80 örgüt)
2. Ankara Kadın Platformu (14 örgüt)
3. Denizli Kadın Platformu (33 örgüt)
4. Feminist Diyalog (54 örgüt)
5. İzmir Kadın Kuruluşları Birliği (27 örgüt)
6. KEİG, Kadın Emeği ve İstihdamı Grubu (29 örgüt)
7. Medeni Kanun Kadın Platformu (126 örgüt)
8. MEDİZ, Kadınların Medya İzleme Grubu (23 örgüt)
9. TCK Kadın Platformu (33 örgüt)

Örgütler

1. Amargi Kadın Akademisi
2. Ankara Anıttepe Soroptimist Kulübü
3. Ankaralı Feministler
4. Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi
5. AÜ Kadın, Ankara Üniversitesi Kadın Grubu
6. Avcılar Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Kooperatifi
7. Ata Kadın Dayanışma Derneği Samsun
8. Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Evi, Diyarbakır
9. BEKEV, Buca Evka I Kadın Kültür ve Dayanışma Evi
10. BÜKAK – Boğaziçi Üniversitesi Kadın Araştırmaları Kulübü

11. Çanakkale Girişimci Kadınlar Üretim ve Pazarlama Derneği
12. CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu
13. ÇEKEV-Çiğli Evka 2 Kadın Kültür Evi
14. Çanakkale ELDER – Kadın Danışma Merkezi
15. EL-DER Kadın El Emegini Değerlendirme Derneği
16. Ev Eksenli Çalışma Grubu, Samsun
17. Ev Hanımları Derneği
18. Ev Hanımları Dayanışma ve Kalkındırma Derneği
19. Feminist Kadın Çevresi
20. Filmmor Kadın Kooperatifi
21. Fitne Fücür Kadın Oluşumu
22. Girişimci Kadınların Desteklenmesi Derneği
23. Gökkuşluğu Kadın Derneği
24. Günyüzü Kadın Dayanışma Kooperatifi
25. İRİS Eşitlik Gözlem Grubu
26. İzmir Kadın Dayanışma Derneği
27. KADAV Yeni Adım Kadın Sitesi
28. KA.DER- Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği
29. Kadın Dayanışma Vakfı
30. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği
31. Kadın Eğitim ve İstihdam Derneği
32. Kadın Emegi ve Sosyal Çalışma Grubu
33. Kadın Mühendisler Grubu
34. Kadın Sendikacılar Grubu
35. Kadınlarla Dayanışma Vakfı

36. KAGİDER, Kadın Girişimciler Derneği
37. KAHDEM, Kadınlara Hukuki Destek Merkezi
38. KAMER Derneği
39. KAMER Vakfı
40. KAOS GL Derneği
41. KAOSİST, Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi
42. KAYA, Kadın Yurttaş Ağı Derneği
43. KAZETE, Bağımsız Kadın Gazetesi
44. KEFA, Kadın Emeği Çalışan Feminist Akademisyenler
45. KIRK ÖRÜK Kadın Kooperatifi
46. Körfez Aktif Kadınlar Çevre Kalkınma ve Dayanışma İşletme Kooperatifi
47. Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar Dergisi
48. Küçükkuşu Kadın Dayanışma Kulübü
49. Küçükkuşu Kadın Platformu
50. LGBTT, Bireylerin İnsan Haklarını İzleme ve Hukuk Komisyonu
51. Marmara Vakfı
52. Mavi Kalem Derneği
53. Mersin Bağımsız Kadınlar Derneği
54. Mor Çatı
55. Mor Kağıt Atölyesi
56. Morel Eskişehir LGBTT Oluşumu
57. Muğla Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Grubu
58. Muğla Kent Meclisi Kadın Komisyonu
59. Muğla Sekibaşı Kadın Dayanışma Merkezi
60. Pazartesi Dergisi

61. Pembe Hayat LGBTTT Derneği
62. Petrol-İş Kadın Dergisi
63. Selis Kadın Dayanışma Merkezi
64. SOGEP-Sosyal Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları Merkezi
65. Türk Kadınlar Birliği Adana Őubesi
66. Türk Kadınlar Birliği Mersin Őubesi
67. Türk Kadınlar Birliği Genel Merkezi
68. Türk Tabipler Birliği Kadın Grubu
69. Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği
70. Uçan Süpürge
71. Umut Işığı Kadın Kooperatifi
72. V-Fekat Feminist Kadın Topluluğu
73. VAKAD, Van Kadın Derneği
74. WINPEACE-Türkiye Yunanistan Kadınları Barış Girişimi
75. YAKA-KOP, Yaşam Kadın Kooperatifi
76. Yaşam Evi Kadın Dayanışma Derneği
77. Yeşiller Koalisyonu Kadın Grubu

EK 3

HAKLI KADIN PLATFORMU

Üyeleri Listesi

1. Gazeteci-yazar Gila Benmayor
2. Hürriyet Gazetesi Aile İçi Şiddete Son! Kampanyası
3. İstanbul Bakırköy Kent Konseyi Kadın Meclisi
4. İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Derneği
5. KA-DER (Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği)
6. İş Kadını Vuslat Doğan Sabancı
7. AGİFED (Anadolu Girişimci İş Kadınları Dernekleri Federasyonu)
8. Marmara Grubu Vakfı
9. Gazeteci- yazar Meral Tamer
10. NTV
11. Akademisyen Prof. Yeşim Arat
12. Yönetici Tijen Mergen
13. TÜRKONFED (Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu)
14. Türk Hukukçu Kadınlar Derneği
15. Türk Kadınlar Birliği
16. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
17. TÜSİAD
18. Uçan Süpürge
19. İş Kadını Leyla Alaton
20. KAMER
21. KAGİDER
22. Antalya TOAYDER Kadın Kolu

23. Aralık Derneği
24. İş Kadını Aynur Bektaş
25. Yönetici Ayşe Sözeri Cemal
26. Başkent Kadın Platformu
27. CNN Türk
28. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği